

LBRIS

We know
books

© Viorel Savin
© Editura EIKON
București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării
Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SAVIN, VIOREL

Viața ca o scârbă / Viorel Savin. - București : Eikon, 2023
ISBN 978-606-49-0847-6

821.135.1

DTP: Valerian Susan
Coperta I: James Ensor, *Bețivii*

Editor: Valentin Ajder

VIOREL SAVIN

ROMANELE DIN B.
volumul 2

VIAȚA CA O SCÂRBĂ

E I K O N

București, 2023

- I -

Nu a fost prima dată când a făcut-o după mintea ei și a ieșit prost.

Mă bătea la cap de vreo săptămână să renunț la Haiduc și să îl duc la un adăpost pentru câini; de unde, îmi zicea tot ea cu convingere, îl vor putea înfia alții, stăpâni de la țară, mai potriviți decât noi, sau gospodari interesați de prin cartierele mărginașe ale orașului, cărora să le păzească orățaniile de sălbăticiuni, fiindcă noi, pe strada Păcii, în buricul târgului, nu aveam nici măcar pisică, iar despre Haiduc i se năzărise pe nepusă masă că era fioros, cu comportament mult prea nepotrivit pentru a-l lăsa în preajma fetei. Cineva, un contabil de la cooperativa meșteșugărească „Munca invalizilor” – pe care îl cunoscuse prin intermediul soției lui, o pitică infatuată trăsând a „Chanel”, care lucra tot în învățământ –, îi promisese că în locul ciobănescului, care, chipurile, *nu era la înălțimea standardului ei social*, îi va aduce un câine „adevărat”: din acela cu *pedigrée* scortos, cu ținută elegantă și cu comportament calin, numai bun de însoțit un copil de trei ani la joacă prin curte sau la plimbarea duminicală prin parc.

Nu angajasem bonă întrucât, în vremea cât Victorița se afla la școală, de fetiță avea grijă vecina de peste stradă, doamna Silvia Lupescu, o văduvă simpatică și extrem de îndatoritoare, care nu avea alte venituri decât pensia de urmaș – soțul ei fusese militar

–, și era mai mult decât mulțumită cu mica recompensă lunară pe care i-o acordam în schimbul serviciilor ce ne făcea.

Era în șaptesprezece, 1989, într-o după-amiază de decembrie calic, – fără zăpadă.

Tocmai alergam în patru labe în jurul mesei din sufragerie, călărit de Ella care, ținându-mă de gulerul tricoului ca să nu cadă, râdea de mama focului, iar Victorița citea pe canapea un articol despre modă din revista „Femeia”, când... sună telefonul.

Victorița răspunse:

— Da, vă rog! ...Aaaa, bună ziua domnule Roca! ...Nu, nu, ci-team ceva. ...L-ați pregătit? ...Îl aveți în mașină? ...Noi nu am reușit încă să scăpăm de al nostru... Dar nu, vai, nu e nicio problemă: aduceți-l, că ne descurcăm! Stăm pe Păcii, colț cu Ardealului, la numărul doi...!

Văzând-o pe maică-sa vorbind la telefon, Ella se rostogoli din spatele meu și se duse către ea cu mâna întinsă:

— 'fonul...! 'fonul...! Dai 'fonul...!

Victorița îi îndepărtă mânuța:

— Stai cuminte...! ...Scuzați-mă: fetița vrea să vorbească la telefon... ...Nu, nu, totul este cum trebuie: câinele nostru este legat cu lanțul. Nu au cum să se certe. Doar dacă cel pe care îl aduceți nu este prea agresiv, ca să-l atace el pe Haiduc. ...Un metis de schnauzer, ziceți? Nu este cel pe care mi l-a arătat Camelia în poză? ...Da? ...Atunci, e în regulă! ...Nu-i nicio problemă, credeți-mă! ...Dacă ni-l aduceți acum, ne vom hărnicii și vom fi și noi obligați să îl ducem mâine, pe Haiduc, la adăpost! Nu, nu...! ...Vă așteptăm!

Puse receptorul în furcă, arborând o expresie crispată. Ella i se smulse de sub braț, scâncind:

— 'fonul...! Dai 'fonul...!

Victorița ridică receptorul din furcă și i-l puse în brațe:

— Poftim, copil rău! Vorbește!...

Am întreat-o de ce o bruschează.

— Pentru că nu ai scos monstrul ăla din curte! Cât trebuie să te rog ca să ne scapi de el?

Ella vorbea în legea ei la receptor:

— Alo...! Alo, da...! Alo...! Bine ziua...! Alo, da...!

Mie îmi venea să o iau pe Victorița de după umeri, să o duc în bucătărie și să o bag cu capul în chiuvetă. Altă cale de a-i stăvili furia știam că nu exista și, închipuindu-mi zbaterile și strigătele ei de pisică revoltată, cu ceafa băgată sub jetul de apă rece, am izbucnit în râs.

— Acum, de ce râzi ca prostul?

Nu ne mai respectam.

De fapt, ea nu mă mai respecta din momentul în care mi-am dat demisia din funcția de activist cultural și m-am angajat conservator la muzeu, cu un salariu de mizerie. Am făcut gestul acesta, care i-a uimit pe toți cei care mă cunoșteau, deoarece ca instructor cultural județean trecusem cu mult de senzația acută de disconfort și ajunseseam la disperare, fiindcă eram obligat să uzez zilnic, cu ipocrizie, de două ipostaze existențiale: una publică, sever supra-vegheată de sistem – de om de cultură dăruit Partidului –, și alta acasă, în intimitatea familiei, de individ nemulțumit de toate cele ce i se întâmplă.

La muzeu încasam un salariu mic, dar beneficiam de liniște.

Rareori mi se întâmpla să mai fiu invitat pe la câte o șezătoare literară. Iar când eram invitat aveam grijă să citesc în fața publicului doar poeme care nu afirmam, dar nici nu contraziceam vădit „linia partidului” fiindcă eu scriam... „numai” despre fructe. Care, toate, fără nicio excepție, erau culese, fierte, uscate, storcite, afumate, făcute țuică, gem sau dulceată, sau pur și simplu erau murate. Dacă se întâmpla ca cineva să „citească” în destinul nefericit al fructelor destinul nostru, al oamenilor, era treaba lui. Eu, se vedea clar: scriam doar despre fructe! „ah... odaia / teritoriu ciudat / simt / timpul în fibrele trupului meu / și fructiera în care m-ați pus / uscată. //

grija și admirația ochilor voștri? / moarte înceată e gloria! // trupului meu / frumos mirositor / îndurare...!"

Ați prins ideea? Aveam o carte întregă cu astfel de poeme.

Acum, când povestesc, cred că refugiul pe tărâmul lucrurilor abstracte îi era refuzat Victoriței, fiindcă nu avea inteligența necesară ca să intuiască ceea ce gândeam când transfiguram realitatea, scriind. De fapt, nici nu o prea interesa ceea ce făceam. Pentru ea literatura era o pierdere de vreme. Neaducându-mi niciun profit, în pofida timpului apreciabil pe care i-l dedicam, nu avea nicio rețineră să o disprețuiască și, în consecință, să mă facă cu ou și cu oțet.

— Alo...! Alo, da...! Alo...! Bini ziua! se juca Ella cu telefonul

Eu, închihuindu-mi cum reacționează Victorița, ca o pisică disperată, cu capul băgat în chiuvetă sub jetul de apă, nu mă puteam opri din râs. Considerând că am depășit limita, ea mă atacă din nou, vulgar:

— Râzi ca proasta-n târg! Crezi că te porți normal?

— Dragă, te aude fata!

— Las-o să audă!

— Mami, eu aud...!

— Las-o să afle și ea că ești un târâie brâu, un om fără cuvânt.

Mi-ai promis că scoți din curte excrementul ăla de câine puturos și nu ai făcut-o!

— Hei! i-am strigat. Chiar uiți că ești profesoară? Ce naiba?

— Lasă-mă dracului cu fleacurile! Vine omul ăla cu câinele pe care ni-l dă gratis, iar tu dormi pe tine! Dacă-l bag în curte, mi-omoaă Haiduc.

— Haiduc e legat.

— Nu ai vrut nici de-al naibii să-l duci la adăpostul pentru câini!

— Nu voiam să fie eutanasiat! Îl duc la Vadu Oii.

— Când? La Paștele cailor?

— Nu, zilele următoare.

— Cum? Că de la serviciu nu poți pleca!

— Calmează-te, dragă! Am vorbit cu Samoilă, directorul de cămin cultural de acolo: mi-l ia el.

— Și cum faci? I-l trimiți cu racheta de carton a Ellei?

— I-l duc cu microbuzul: s-a organizat o șezătoare literară acolo.

Victorița tăcu o clipă surprinsă, apoi izbucni din nou:

— 'Ete, na! Mai nou vi se dă importanță: după cele ce se întâmplă la Timișoara vă pun mașini la dispoziție, ca să amețiți țărani de cap...!

— Vorbești prostii.

— Niște bețivi. Adunătură de bețivi! Asta sunteți. De ce nu mă întreabă pe mine Securitatea ce scrieți voi pe ascuns? Abia aștept să mă superi cât trebuie, și spun! Să știi că spun tot!

Un val de răceală îmi înțepeni venele.

Le simțeam în carne ca pe niște vreascuri gata, gata să se rupă și, nemaivând replică, am privit-o lung, dezaprobator. Am dat a lehamite din mână, m-am retras în camera mea și m-am apucat de lucru.

Am ales pentru șezătorile literare de pe Valea Oii câteva poeme din „Lamentația fructelor” și am început să le bat la mașină. Tastam domol fiindcă, din mers, pe ici, pe colo mai corectam câte ceva; adăugam un cuvânt ori o sintagmă, sau nuanțam, – după cum îmi impunea trăirea pe care voiam să o transmit.

La un moment dat am auzit lătratul gros al lui Haiduc și zbaterea lui în lanț. M-am ridicat și am văzut de la fereastră, în stradă, o scodiță verzulie al cărei proprietar înalt și slab, îmbrăcat în costum gri-fier, se atârname de soneria defectă de la poartă, încercând să o facă să funcționeze.

În spatele meu Victorița deschise ușa cu putere:

— Simi, a venit domnul Roca!

M-am întors către ea și m-am răzbunat parodiind cu gesturi largi reacția unui clown:

— Domnul Roca, dragă, nu a venit la Simi! Ci la... Vichi!

— Afurisitul! îmi răspunse și trânti ușa.

Am urmărit-o cum traversa curtea către poartă.

Înălțută, cu șoldurile vioaie îmbrăcate în fusta cloș de culoarea cafelei cu lapte, cu bustul strâns într-o bluziță azurie cu volănașe și cu pantofi de casă cu canaf, avea în mers o alură fermecătoare și, amintindu-mi de cearta de mai înainte, am simțit un ghimpe în inimă.

Deschise poarta mică și schiță o reverență în fața lui Roca¹ – el trebuia să fie cel care îi promisese câinele de rasă – iar individul îi luă mâna, i-o sărută cu eleganță și îi spuse ceva care o făcu să râdă. Chiar îmi era dragă văzând-o cât de natural se comporta. O ușoară undă de nemulțumire mi-o transmitea doar faptul că individul îi reținea mult prea mult timp mâna; și faptul că ea întârzia să și-o retragă. Evident, el îi spunea lucruri care o încântau, făcând-o la un moment dat să izbucnească în hohote de râs și să se retragă un pas înapoi cu palmele ridicate, ca și cum s-ar fi apărat. Muream de curiozitate să aud ce își spuneau, dar nu le vedeam mișcându-se decât buzele destinse în zâmbete nesfârșite.

Mi-am dat seama că eram pe cale de a deveni gelos.

Asta îmi mai lipsea! mi-am zis.

Certurile noastre benigne ar fi căpătat o motivație dramatică, iar eu nu eram dispus să îmi complic existența.

Roca scoase din mașină un exemplar splendid de schnauzer metisat cu terier și îi dădu Victoriței lesa în mână. Mă așteptam să profite din nou și să-i sărute îndelung mâinile, dar individul tresări brusc, își duse mâna la frunte, se înclină în fața ei și, aruncându-se în mașină, demară. Probabil că în acel moment realizase că trebuia să fie în altă parte.

Victorița trase schnauzerul în curte spre disperarea lui Haiduc, care lătra revoltat și se sugruma în lanț aruncându-se în aer către intrus, încercând să se elibereze și să îl răpună, – de parcă ar fi fost conștient de faptul că acela venise să îi ia locul.

Schnauzerul, năucit de primire i se încurca Victoriței printre picioare căutând protecție. Împiedecându-se de el, Victorița izbuti să îl bage în casă chiar în clipa în care Haiduc reuși să rupă lanțul. Trânti în urma ei ușa de la intrare și se cutremură de spaimă când Haiduc se urcă cu labele din față până la geamlâc, lătrând ca turbat.

Schnauzerul se piti înspăimântat sub cuierul de haine.

— Simioane, vin-o la dracu' și stăpânește-ți javra! strigă Victorița la concurență cu Haiduc.

Haiduc lătra terifiant în fața ușii și, din când în când hârâia gălgâit, prinzându-se cu colții de clanța de metal.

Parcă simte că va trebui să ne părăsească! mi-am spus și m-am dus să îl leg la locul lui, lângă cușcă.

Când m-a văzut ieșind pe ușă a început să se gudure, să dea din coadă și să mă împingă insistent cu botul, căutând să îmi prindă privirea. Parcă era curios să afle de la mine ce căuta intrusul acela în curtea noastră. Nu aveam cum să îi explic situația în care ajunsese din pricina mofturilor Victoriței, – comunicarea dintre noi se reducea doar la mângâieri sau la invitația mea, prin porunci, la ascultare necondiționată. Sufletul mi se sfâșia știind că de a doua zi îl voi îndepărta de la locuința noastră, care, într-un fel, era și a lui.

Recunosc că după ce l-am legat și l-am mângâiat pe cap, mi s-au împăienjenit ochii.

... Soneria telefonului îmi pulveriză somnul în creierul nopții. Am părăsit buimac culcușul cald de sub mormanul de pături, sub care în urma scandalului pe care mi-l făcuse Victorița mă aciuasem de cu seară pe canapeaua din camera de lucru, și am năvălit în sufragerie. Am aprins lumina pe băjbăite și am ridicat receptorul.

Un glas cu accent bănăţean îmi urlă în ureche:

— Simion dragă, faceţi ceva: aici se puşcă! Se trage deja în oameni!...

În spatele vocii se auzeau răpăituri de automat.

La telefon era Cornel Vulpe. Suna de la Timișoara. Nu ne mai vorbisem de vreo trei ani, dar acum, probabil că disperarea îl îndemnase să mă caute. Însă ce ajutor puteam să îi dau eu, un biet funcționar la o Casă memorială a Muzeului de artă, supus unui program draconic de lucru și pe deasupra și supravegheat de cei de la „ochiul și timpanul”. – Fusesem deja convocat de câteva ori la Securitate, unde mi se sugerase că, în caz de *deraiere de pe șinele ideologice ale politicii de partid și de stat*, eu și cu familia eram pasibili de a suporta aspre consecințe, dintre care scoaterea soției din sistemul de învățământ și trimiterea mea „la munca de jos”, adică într-o fabrică, erau cele mai blânde.

Majoritatea cetățenilor trăiam într-o presiune continuă, greu de suportat.

Națiunile în Europa de Est începuseră să se miște încercând să își arunce de pe grumaji socialismul care, prin încremenirea lui în proiect, își sleise argumentele: mucezise, colcăia de oportuniști și mirosea tot mai fetid.

În Uniunea sovietelor, de unde „de vreo cinci decenii ne tot venea lumina”, *perestroika* produsese o uriașă implozie a sistemului. Polonezii puneau pe tapet, de-a dreptul, renunțarea la socialism, germanii, anulând negocierile mârșave ale conducătorilor lumii de după cel de Al Doilea Război Mondial, dărâmaseră zidul Berlinului, hotărând reunificarea, cehii și slovacii se mișcau simptomatic, bulgarii îl dăduseră jos, încă din noiembrie, pe Todor Jivcov, iar la noi, de câteva zile, la Timișoara, se spărsese buboiul. Mase de oameni ieșiseră pe străzi și demonstau împotriva dictaturii și a dictatorului Ceaușescu. Radioul *Europa liberă* ne ținea la curent cu situația, incitându-ne din răspuțeri.

În restul țării, informațiile venite pe bandă rulantă de peste tot, înfierbântau și mai mult cazanul, iar acesta, cu supapele sabotate, stătea să explodeze.

Situația era pe muchie de cuțit.

Excedați de planificarea socialistă a sărăciei, oamenii nu așteptau decât un semn ca să iasă în stradă și să dea totul pe una, căci alimentarele și magazinele cu bunuri de strictă utilitate erau mai mereu goale, căldura și apa caldă se distribuiau pe sponci, libertatea cuvântului era îngrădită, libertatea de mișcare, în țară și în afară, era frânată tembel de miliție și de securitate, accesul la alte mijloace de informare decât cele ale partidului comunist era interzis și sancționat, dar, mai ales, era extrem de periculos să susții alte opinii decât cele validate de partid și apărute până la crimă de către Securitate.

În socialism, în mod diabolic, drepturile fuseseră decretate obligații, iar obligațiile, drepturi. Dacă îndrăzneai să nu uzezi de „dreptul inalienabil de a înfiera capitalismul și slugile lui dușmănoase”, ți se punea perna pe față. Iar „organele” de partid și de stat ți-o țineau apăsată până când simțeați că nu mai poți rezista și, înfrânt, îți declarai dragostea față de sistem!

Cornel Vulpe continua să strige în telefon:

— Simioane, peste tot sunt cadavre! Te sun de la o cabină telefonică! Aștia nu au nici mamă, nici tată: trag în tot ce mișcă...!

Mă simțeam neputincios.

Era ca și cum mi-ar fi cerut să mut orașul din loc, iar eu eram conștient că singur nu însemnam nimic. Este adevărat că de vreo câteva zile smulsesem o bucată de linoleum de pe holul de sus al muzeului și începusem să înfiripez acasă, în beci, niște șabloane cu chemări către populație, împotriva dictaturii. De tuș făcusem rost de la un prieten din copilărie care lucra ca tipograf. Evenimentele însă se derulau mai repede decât reușeam eu să lucrez.

— Omule, Simioane dragă: faceți ceva! Nu ne lăsați...!

Înfășurată într-o pătură Victorița venise din dormitor și se postase în fața mea, tremurând.

— Cine-i, Simi?

— Vulpe. Vorbește de la Timișoara.

Curioasă, își lipise urechea de receptor.

— Dacă porniți și voi, poate că ăștia ne mai slăbesc din chingi...! implora Vulpe.

Îl ascultam neputincios, inhalând parfumul cremei de noapte cu care se dăduse Victorița pe față. Vulpe, cu glas răgușit, se ruga de mine de parcă eu aș fi fost Sfântul Rezonant! Inert ca un butuc, am reușit să îngăim cu greu, miștindu-l, dar nu aveam altă scăpare:

— Mâine dimineață, stau de vorbă cu niște oameni...!

— Fă-o! Nu vă fie teamă să le dați în bot! Fă-o! Între vorbele lui își făcu loc un răpăit de armă automată. Te mai sun..., a zis precipitat și a închis telefonul.

Victorița se dezlipi de mine și mă întrebă cu glas înecat de emoție:

— Ne paște războiul civil?

— Nu cred că Ceaușescu e atât de nebun! Ella doarme?

— Da. Ce se va alege de noi, Simi?

Ne-am întors împreună în dormitor și, după ce ne-am cerut iertare unul altuia pentru comportamentul imposibil din seara precedentă, am ascultat și am comentat îndelung știrile transmise de radioul *Europa liberă* despre evenimentele de la Timișoara.

Până la urmă am adormit îmbrățișați, – certurile noastre erau niște nimicuri față de ceea ce se întâmpla în jur.

Dimineață m-am trezit în urletele Victoriței.

În drum spre duș, pe jumătate adormită, călcase în produsul mirositor al schnauzerului primit cadou. Materia proaspătă, moale și caldă, îi intrase scârbos între degetele de la piciorul stâng și topăia caraghios, precipitându-se spre baie. Urla că îi vine să vomite. De fapt, s-a exprimat mult mai neaoș: că îi vine să borască. Și că „să

îl ia dracu' de bărbat încăpățânat care nu a dus putoarea de câine ciobănesc la adăpost”!

Schnauzerul o întâmpină dând vesel din coadă dar, pornită împotriva lumii întregi, îi strigă:

— Marș din fața mea, jigodie!

Câinele, tremurând de teamă, se ascunse sub cuier.

La ce i-o fi trebuit să se încurce și să mă încurce și pe mine cu câinele ăla, nu am înțeles. Numai din moftul de a putea să ne lăudăm că avem și noi un animal de rasă? Dar acesta pe care-l primise, nici măcar nu era de rasă pură: era rezultatul unei încrucișări necontrolate!? Sau îl luase din dorința de a mai schimba ceva în viața noastră? Sau, pur și simplu..., din dorința de a-i flata gusturile contabilului acela spilcuit? Oricum, de când cu discuțiile despre înlocuirea lui Haiduc cu un câine „mai special”, atmosfera în familie se înnoirase alarmant, iar situația mă indispucea mai mult decât aș fi vrut.

O auzeam cum blestema îngreșoșată, în baie.

Ella se trezise din somn și mă trăgea de pantalonul pijamalei, întrebând:

— Mama, doale bulta?

Victorița deschise ușa băii și urlă:

— Nu pleci de acasă fără să iei jivina cu tine! Ai auzit?...

Apoi trânti ușa la loc, încât am crezut că o face praf.

Nu înțelegeam ce îi lipsea așa, dintr-odată!? Nemulțumirile ei, venite peste mine pe nepusă masă și în avalanșă, mă derutau. Dar ceea ce aproape că mă ducea la disperare era faptul că nu găseam soluția stăvilirii lor. O singură explicație, ca un presentiment nedorit, mi se ițea printre gânduri. Dar posibilitatea aceea era absolut neconvenabilă, fiind născută din gelozie și o respingeam cu silă în timp ce mă îmbrăcam scăpând lucrurile din mână. Am luat-o pe Ella în brațe și am dus-o la bucătărie ca să îi prepar micul dejun.

— Mergem cu fetița să păpăm, da? am întreat-o.